

טוני גרינמן, משרד עורכי דין | Tqlaw

עדכונים בדיני זכויות יוצרים, קניין רוחני, תקשורת ומדיה

העדכון מוגש כשירות ללקוחותינו

© בית המשפט העליון: יצירתיות זו עיקר הסיפור בזכויות יוצרים

בפסק הדין חשוב, אולי החשוב ביותר שניתן על-ידי בית המשפט העליון בנושא זכויות יוצרים מאז פסק הדין בעניין "אינטרלגו" מלפני 16 שנים, הבהיר השופט סלים ג'ובראן את מהותה של דרישת המקוריות בדיני זכויות יוצרים בישראל. אגב כך, קבע השופט כי לוחות משחקי הכדורגל של הליגות הבכירות לכדורגל באנגליה וסקוטלנד אינם מקיימים את הדרישה האמורה ועל כן אינם מוגנים בזכות יוצרים. בכך, אישר בית המשפט את פסק הדין של בית המשפט המחוזי, שדחה את תביעת הליגות כנגד המועצה להסדר ההימורים בספורט, אשר עושה שימוש בנתונים השואבים מהלוחות במסגרת טפסי ה"טוטו" וה"טוטו-ווינר" (ראו מהדורת ספטמבר, 2008). בית המשפט קיבל בפסיקה זו את מרבית טיעוניהם של עורכי הדין טוני גרינמן ואסף פוזנר, אשר ייצגו את המועצה.

הליגות מקיימות טורניר משחקים שנתי בין קבוצות הכדורגל. לצורך קיום הטורניר, על הליגות לקבוע מראש את סדר המשחקים. בהליך ארגון סדר המשחקים, נוכח היקפם, הליגות משקיעות משאבים ניכרים ומפיקות בסופו לוח משחקים שנתי. בארגון המשחקים מובאים בחשבון שיקולים שונים שהינם בעיקרם פונקציונליים, כגון הצורך שכל קבוצה תשחק כנגד קבוצה אחרת פעמיים בעונה, פעם בבית ופעם בחוץ, שיקולי חוק וסדר ושיקולים הקשורים בהטבת ההכנסות מצופים, כגון על-ידי קביעת משחקי דרבי בחגים. המועצה, מצדה, היא הגוף היחיד המוסמך על-פי חוק, לארגן, לפרסם או לקיים הימורים על משחקי ספורט בישראל. בין משחקי ההימורים בכדורגל אותם היא מארגנת, נכללים גם משחקים המשוחקים במסגרת הליגות. המועצה מציינת בטפסי ההימורים את המשחקים הללו באמצעות שמות הקבוצות המתחרות, ולשם כך, עושה, בין היתר, שימוש בנתונים הכלולים בלוחות המשחקים.

כפי שהבהיר בית המשפט, הנתונים הכלולים בלוחות אינם מוגנים, שכן כלל מושרש בדיני זכויות יוצרים הוא כי אין זכות יוצרים בעובדות או בנתונים. עם זאת, הליגות טענו כי הלוחות הינם בגדר יצירה ספרותית בהיותם יצירה מסוג "לקט". ואכן הדין מכיר בזכות יוצרים בלקט מקורי של נתונים. זאת אם יש בו מקוריות בבחירה או בסידור של הנתונים הכלולים בו (בהקשר זה, הבהיר בית המשפט העליון כי למרות ניסוח החוק, הדרישה היא חלופית ולא מצטברת, דהיינו אין צורך כי תתקיים מקוריות הן בבחירה והן בסידור של הנתונים, די שתתקיים בזו או בזו). בית המשפט המשיך והבהיר כי מקוריות מורכבת משני רכיבים. הראשון הוא עצמאות היצירה, שמשמעה כי מקורה ביוצר, ושאינה מועתקת ממקור אחר. המחלוקת העיקרית נסבה על הרכיב השני של המקוריות.

הליגות הסתמכו בתביעתן על פסיקה אנגלית משנות החמישים של המאה הקודמת, שהתבססה על "גישת ההשקעה" ובה נקבע כי לוחות המשחקים הינם בגדר יצירה ספרותית המוגנת בזכות יוצרים. זאת, בזכות העמל וההשקעה שמושקע בהכנתם. כנגד, טענה המועצה כי פסיקה זו אינה תואמת את הדין הנוהג כיום בישראל, כפי שנקבע בפסקתו של השופט שמגר בעניין "אינטרלגו". פסיקה זו אימצה את "גישת היצירתיות" שהונהגה בפסיקה האמריקנית, ועל-פיה על מנת שיצירה תיחשב כמקורית לא די שהושקעו בה מאמץ או עמל. עליה לקיים מידה כלשהי של יצירתיות. אלא שלא כל בתי המשפט שנדרשו מאז לסוגיית המקוריות נתנו את דעתם לשינוי שחולל פסיקה זו וחלקם המשיכו ללכת לפי הפסיקה האנגלית הקודמת.

בעשותו סדר בין שתי הגישות, הבהיר השופט ג'ובראן כי על מנת שיצירה תיחשב כמוגנת עליה לעבור שתי לקיים הן השקעה והן יצירתיות שמקורם ביוצר. המשפט דורש מידה מזערית בלבד של כל אחד מהרכיבים הללו, אלא שמשום שקל יותר לעבור את משוכת ההשקעה, אזי בדרך כלל קיומה של יצירתיות או אי-קיומה יכריע אם בפנינו יצירה מוגנת, אם לאו. הדרישה תתקיים אם היוצר הפעיל, בעת יצירת היצירה, מידה מינימלית של מחשבה שהיא פרי רוחו. בקונטקסט של לקט, זו תוכל להימצא בהפעלת מומחיות, בקיאות או דמיון.

במקרה דנן, בית המשפט קבע כי ההשקעה שבוצעה בארגון סדר המשחקים במסגרת הטורניר אינה רלוונטית לשאלת המקוריות שכן אין בינה לבין יצירת הלומות כ"יצירה ספרותית" ולא כלום. עם זאת, לאור אופייה המינימליסטית של דרישת ההשקעה. עם זאת, דרישת היצירתיות אינה מתקיימת. אפשר לומר כי מופעלת בחירה ביחס למשחקים בכך שהליגות כוללות בלוחות רק את המשחקים המשוחקים בטורניר שלהן ולא כלל משחקי הכדורגל המתקיימים בבריטניה, אולם אין בכך כל ביטוי ממשי – ולו המזערי ביותר – לרוחו ואישיותו של מחבר הלוח, והמידע המוצג הינו טריוויאלי למדי. גם אופן סידור הנתונים של המשחקים – בסדר אל"ף-ב"ת וכרונולוגי ותוך ציון שמות הקבוצות חסר את שיעור היצירתיות הנדרש לשם מילוי דרישת המקוריות.

המסקנה המתבקשת מקביעות בית המשפט הינה, כי ניתן לעשות כל שימוש שהוא הן בנתוני כל משחק ומשחק לכשעצמו, הן בפרטי כללי המשחקים יחדיו כמקשה אחת והן בצורה שבה מוצגים משחקים אלה בלוחות, והכל ללא צורך בקבלת רשות או תשלום כלשהו למערערות.

למרות שהתביעה הוגשה עוד בתקופת חוק זכות יוצרים הקודם, בית המשפט הדגיש כי חוק זכות יוצרים, התשס"ח – 2007, שנכנס לתוקפו בינתיים לא שינה את הדין בסוגיה זו ולכן פסיקה זו נכונה גם על-פי.

בית המשפט גם דחה את הטענה החלופית של הליגות, לפיה יש בפעילות המועצה משום התעשרות שלא כדין. על פי הלכת בית המשפט העליון בפרשת "א.ש.י.ר.", על מנת שתקום עילת תביעה בגין התעשרות שלא כדין בתחום הקניין הרוחני נדרש כי יתקיים "יסוד נוסף" להתעשרות. "יסוד נוסף" זה התפרש על ידי שופטי הרוב כהתנהגות פסולה שנגועה בחוסר תום לב, או תחרות בלתי הוגנת מצד הזוכה. על-פי קביעת בית המשפט, לא מתקיים בעניין זה, אותו "יסוד נוסף". המועצה והליגות כלל אינן מתחרות; המועצה – ורק היא – מוסמכת לערוך ולארגן הימורים בישראל על תוצאות ספורט. אף אם לא היה זה המקרה, קיומן של חדשנות וייחודיות בלוחות נתונה בספק. יתרה מזו, אין כל פסול בהתנהגות המועצה והיא אינה מונעת מהליגות להפיק רווחים מהשקעתן, כגון ממכירת זכויות שידור ומוצרים נלווים לקבוצות הכדורגל. ייתכן אף, כי פעילות המועצה דווקא מעשירה את הליגות, בהגברת העניין במשחקיהן בישראל.

בית המשפט גם התייחס להצעתו של טוני גרינמן בספרו "זכויות יוצרים" להבחין במצבים שבהם נשללת הגנה בדיני הקניין הרוחני בשל פגמים טכניים, כגון העדר רישום, לבין המקרים בהם נשללת ההגנה לגופם של מוצר או יצירה – לאור אינטרסים מסוימים, בשל שיקולי מדיניות ראויה – ובפרט כאשר מדובר במידע או בנתונים שהינם בבחינת נחלת הכלל. זאת, על מנת לא להפר את האיזון הפנימי שכבר נערך בדיני זכויות יוצרים בין האינטרס של עידוד היצירה לבין האינטרס הציבורי בחופש הביטוי והמידע. בית המשפט ציין כי הצעה זו עולה בקנה אחד עם הגישה – שחזקה לאחרונה בפסיקה – לפיה שימוש יתר בעילה בתחום דיני עשיית העושר בתחומים החופפים לדיני הקניין הרוחני אינו רצוי. עם זאת, מאחר וממילא במקרה זה נשללת עילת עשיית עושר גם לפי המבחנים שנקבעו בפרשת א.ש.י.ר., הותר בית המשפט את ההכרעה בעניין זה לעתיד.

משרדנו גאה על תרומתו לתקדים חשוב זה.

ע"א 8485/08 The FA Premier League Ltd. נ' המועצה להסדר ההימורים בספורט, ניתן ב- 14.3.2010.

© ההפקה מתחילה עם הסטוריבורד

מתי מתחילה הפקתו של סרט? זאת אחת השאלות שלהן נדרש בית המשפט השלום בתל-אביב-יפו בפסק דין שניתן באחרונה. חברת ההפקה "טייל סיטי" עוסקת בהפקת סרט אנימציה בשם "שומרי האגדות". לשם כך התקשרה עם במאי האנימציה, חנן קמינסקי. על-פי החוזה הוסכם כי הבמאי יעבוד תחילה על בימוי פרומו ולאחר מכן על בימוי הסרט. עוד נקבע כי בעת בימוי הפרומו יהיה הבמאי זכאי לשכר מסוים ואילו בתקופת ההפקה יהיה זכאי לשכר גבוה יותר, ובנוסף יקבל השלמות לשכר ששולם בתקופת בימוי הפרומו. הבמאי סיים את הפרומו. לאחר מכן החל בחיבור הסטוריבורד לסרט. החברה המשיכה לשלם לבמאי את אותו השכר ששולם בתקופת הפרומו. הבמאי טען כי נאמר לו כי מצבה הכספי של החברה אינו מאפשר לה לשלם את השכר שעליו הוסכם בתקופת ההפקה וכי השכר יושלם בהמשך. החברה טענה כי תקופת העבודה על הסטוריבורד היא תקופת ביניים שלא נצפתה בחוזה וכי השכר ששולם הוא הסכום שעליו הוסכם בעל פה בעבור תקופה זו. לימים נפרדו דרכם של הצדדים. הבמאי, שיוצג על-ידי משרדנו, תבע מהחברה לשלם את השכר ששולם בתקופת העבודה על הסטוריבורד לבין הסטוריבורד בין הסכום שעליו הוסכם בחוזה כשכר שישולם בתקופת ההפקה וכן את ההשלמות לשכר מתקופת הפרומו, שהגיעו לו, על-פי החוזה, בעת תחילת ההפקה. כן תבע סכומים שהגיעו לו עקב סיום העבודה על הסרט.

בית המשפט קיבל את טענת הבמאי כי עם תחילת העבודה על הסטוריבורד החלה תקופת ההפקה. בכך קיבל בית המשפט את חוות דעתו של יוני גודמן, האנימטור הראשי של הסרט "ואלס עם באשיר", לפיה ההפקה נחלקת לשלוש תקופות שהן ה- pre-production, ה- production וה- post-production ושלושת התקופות הללו יחד מרכיבות את תקופת ההפקה. כך עולה גם מניירות שהכינה החברה עצמה לצורך גיוס השקעות. כך יש להסיק גם מן החוזה בין הצדדים, אשר חילק את תקופת ההתקשרות לשתי תקופות בלבד. בית המשפט דחה את טענת החברה בדבר הסכמה מאוחרת בין הצדדים על "תקופת ביניים". טענה זו היא טענה בעל פה שעומדת בסתירה למסמך בכתב וממילא אינה נתמכת בראיות. כמו כן, דחה בית המשפט את התביעה שכנגד שהגישה החברה כנגד הבמאי. בית המשפט פסק כי על החברה לשלם לבמאי את הסכומים שהתחייבו מכניסת הצדדים לתחילת ההפקה.

ת.א. (שלום ת"א) 25510.07 קמינסקי נ' טייל סיטי הפקות בע"מ

@: בקצרה – הסכמה מפורשת אגבית למשלוח דואר פרסומי

סעיף 30א לחוק התקשורת (בזק ושידורים) ("חוק הספאם) אוסר, בכפוף לחריגים מסוימים, משלוח דואר אלקטרוני מסחרי ללא קבלת הסכמה מפורשת מאת הנמען. בפסק דין שניתן על-ידי בית המשפט לתביעות קטנות בראשל"צ, נפסק כי הסכמה שניתן על-ידי גולש לכלל תנאי השימוש של אתר או פורום, שכוללים היתר למשלוח דואר פרסומי, תיחשב להסכמה מפורשת לצורך זה וכי אין צורך בהסכמה נפרדת לעניין זה. פסיקה זו מקלה ללא ספק בבעלי אתרים המבקשים לשלוח דואר פרסומי. נותר לראות אם בתי משפט אחרים יאמצו אותה.

ת.ק. (ראשל"צ) 660/09 באומן נ' ס. ט. סופרטייד